

Dyskans Pypm (5)

An Pypmes Dyskans

****Part A Reading**

Yn Plen an Varghas (dhiworth Bora Brav, Rannas 4, Tressa Kentel, f 94 nebes amendys)

Stephano: Dydh da, Syvi. Fatla genes? Esosta ow mos dhe brenassa y'n varghas?

Syvi: Dydh da, Stephano. Yn poynt da, meur ras. Ha nag esov, nys esov ow mos dhe brenassa. Dy'Meurth yw hedhyw hag yth esov war an fordh dhe'n kollji. Ha, ty, pyth esos ow kul, omma lemmyn?

Stephano: Yma'n howl ow splanna ha brav yw an gewer. My a wra prena avalow ha wosa hemma my a wra kerdhes war an treth. A vynn'ta dos genev?

Syvi: Meur ras, Stephano, mes res yw dhymm mos dhe'n kollji rag studhya. Yma apposyansow ow tos.

Stephano: Ny vern! Andi ha my, ni a wra mos dhe'n diwotti haneth. A vynn'ta dos ynwedh?

Syvi: Tybyans da! Mes a nys esosta owth oberi haneth?

Stephano: Nag esov. My a wra oberi dy'Mergher, dy'Yow ha dy'Gwener.

Syvi: Res yw dhymm mos lemmyn, dha weles diwettha

Gerva

dha weles	<i>see you</i>	
esosta	<i>Are you</i>	<i>See note 1</i>
ow mos	<i>going</i>	<i>See note 2</i>
prenassa	<i>To go shopping</i>	
dy'Meurth	<i>Tuesday</i>	<i>See note 3</i>
esov	<i>I am</i>	<i>See note 1</i>
war an fordh (b)	<i>on the way</i>	
kollji (g)	<i>college</i>	
ow kul	<i>doing</i>	<i>See note 2</i>
ow splanna	<i>shining</i>	<i>See note 2</i>
kerdhes	<i>to walk</i>	
treth (g)	<i>beach</i>	
studhya	<i>to study</i>	
apposyansow (g)	<i>examinations</i>	
ow tos	<i>coming</i>	<i>See note 2</i>
ny vern	<i>never mind</i>	
tybyans da	<i>good idea</i>	
owth oberi	<i>working</i>	
haneth	<i>tonight</i>	
dy'Mergher	<i>Wednesday</i>	<i>See note 3</i>
dy'Yow	<i>Thursday</i>	<i>See note 3</i>
dy'Gwener	<i>Friday</i>	<i>See note 3</i>
diwettha	<i>later</i>	

Notennow

1 We have so far been able to say 'the man is old' an den yw koth and can say 'the man is in the house' yma an den y'n chi. We can say 'I am old' koth ov vy but have not yet been able to say 'I am in the house'.

Yma is a part of the verb bos (to be) from what is known as the present tense long form of bos, this is the form we must use when stating position.

yth esov (vy) y'n chi,
I am in the house

yth esos(ta) y'n chi,
you are in the house

yma ev y'n chi,
he is in the house

yma hi y'n chi
she is in the house

yth eson (ni) y'n chi,
we are in the house

yth esowgh (hwi) y'n chi,
you are in the house

ymons (i) y'n chi
they are in the house

So we use the long form for position, to state or answer where something is and the short form for descriptions to say what something is.

'the house is on the hill' this is about where the house is so we need the 'long form' yma an chi war an vre

'I am in the house' states where I am so we need the long form again yth esov y'n chi

'the house is old' is about what the house is so we use the short form an chi yw koth.

You can see that we need two parts to make the verb (i) yth (usually 'y' but the next part begins with a vowel) and (ii) the form of bos; except for the third persons singular and plural (yma and ymons) which already begin with the letter 'y'.

Long form		Short form	
esov	I am	ov	Remember you cannot start the sentence with the verb or you will have made a question instead.
esos	you are	os	
yma	he is	yw	
yma	she is	yw	
eson	we are	on	
esowgh	you are	owgh	
ymons	they are	yns	

Positive statement		Negative statement		Interrogative	
Yth esov (vy)	I am ..	Nyns esov (vy) ..	I am not ..	Esov (vy) ...?	Am I ...?
Yth esos (ta)	You are ..	Nyns esos (ta) ..	You aren't.	Esos (ta) ...?	Are you ...?
Yma (ev)	He is ..	Nyns usi ev ..	He isn't ..	Usi ev ..?	Is he ..?
Yma (hi)	She is ..	Nyns usi hi ..	She isn't ..	Usi hi ..?	Is she ..?
Yth eson (ni)	We are ..	Nyns eson (ni) ..	We aren't ..	Eson (ni) ..?	Are we ..?
Yth esowgh (hwi)	You are	Nyns esowgh (hwi) ..	You aren't	Esowgh (hwi) .?	Are you ...?
Ymons (i)	They are	Nyns esons (i) ..	They aren't	Esons (i) ..?	Are they ..?

Note: no other verb has a long and a short form!

2 *ow in front of the verb makes the present participle (it causes a 4th mutation - of which more later)*

ow mos	going	ow tos	coming
ow kul	doing	ow splanna	shining
owth oberi	working		

these present participles are used with the long form of bos, owth is used when the following verb begins with a vowel, for example:

I am reading Yth esov ow redya

What am I reading? Pyth esov vy ow redya?

Stefano is writing Yma Stefano ow skrifa

What is Stefano writing? Pyth usi Stefano ow skrifa?

(There are more examples in the Praktis sheets.)

3 *The days of the week dydhyow an seythun*

Yma seyth dydh yn seythun (there are seven days in a week)

dy'Lun	Monday	dy'Gwener	Friday
dy'Meurth	Tuesday	dy'Sadorn	Saturday
dy'Mergher	Wednesday	dy'Sul	Sunday
dy'Yow	Thursday		

Exercise A1 *Translate*

1 I am in the school

2 you are in the house

3 they are on the hill

4 she is in the street

5 Where are they? They are in the street.

6 Where is Adam? Adam is in the house.

7 Is Brenda in the house? No, Brenda is in the post office.

8 Are we in the house? Yes, we are in the house

9 Are you on the hill? No, we aren't on the hill, we are in the town.

10 He is in school. No he isn't in school, he is ill (klav).

Exercise A2 *Translate*

1 Yth esov ow skrifa lyther

2 Yma ev ow redya

3 Yma hi ow prena karr

4 Yth eson ni ow mos dhe Aberfala (Falmouth)

5 You are working

6 He is working

7 They are coming to Penzance (Pennsans)

8 The sun is shining

Part B to like

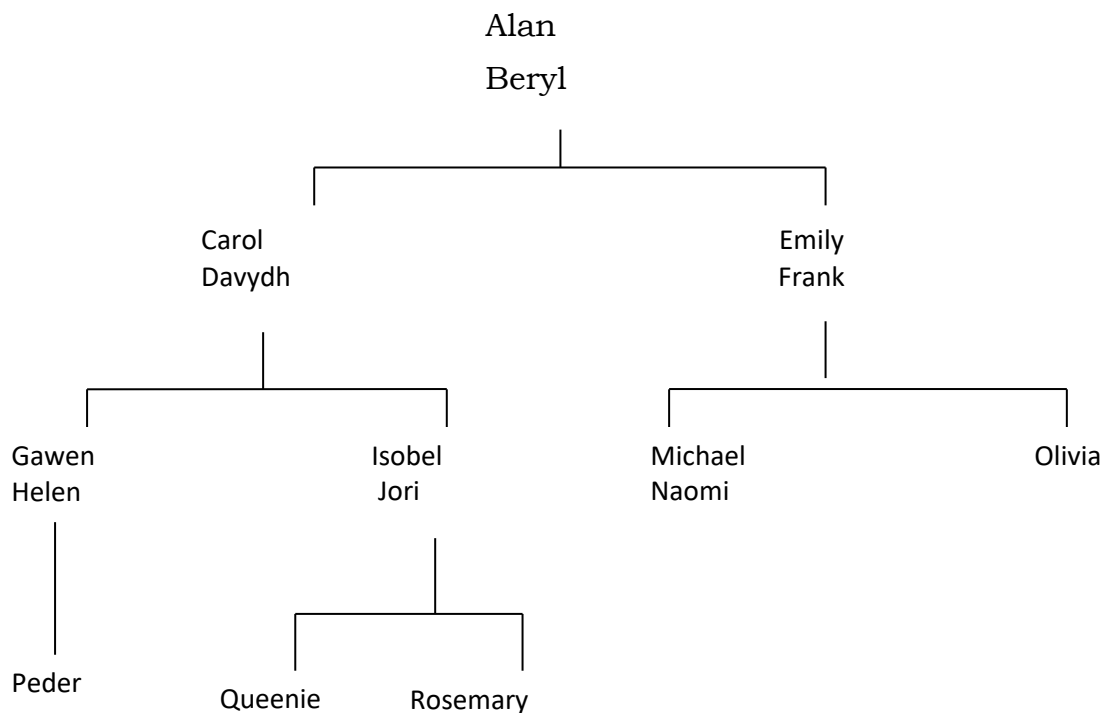
Cornish has an idiomatic way of saying this. We have a verb kara, which means to like or to love and can say my a wra kara, ty a wra kara etc. but usually prefer to use 'good is with me'

da yw genev (<i>good is with me</i>) I like	da yw genes	<i>you like</i>
da yw ganso <i>he likes</i>	da yw gensi	<i>she likes</i>
da yw genen <i>we like</i>	da yw genowgh	<i>you like</i>
da yw gansa <i>they like</i>		

Exercise B1 Translate

- 1 Da yw genev kerdhes war an treth.
- 2 Da yw ganso prena karr nowydh
- 3 Yw da gansa studhya?
- 4 A nyns yw da genes redya?
- 5 Da yw gans Charles an pasti.
- 6 *She likes the dog*
- 7 *We don't like apples (avalow)*
- 8 *Do they like writing?*
- 9 *Doesn't she like the house?*
- 10 *Does Daphne like the book?*

Part C An Teylu (the family)

Alan yw gour Beryl
 Carol yw gwreg Davydh
 Carol yw myrgh Alan ha Beryl
 Gawen yw mab Carol ha Davydh
 Helen yw mamm Peder
 Jori yw tas Queenie
 Alan yw tas-gwynn Gawen
 Beryl yw mamm-wynn Gawen
 Gawen yw broder Isobel
 Isobel yw hwoer Gawen

Gerva

			<i>plural</i>
gour	g	<i>husband/ man</i>	gwer
gwreg	b	<i>wife</i>	gwregedh
myrgh	b	<i>daughter</i>	myrghes
mab	g	<i>son</i>	mebyon
mamm	b	<i>mother</i>	mammow
tas	g	<i>father</i>	tasow
tas-gwynn	g	<i>grandfather</i>	tasow-wynn
mamm-wynn	b	<i>grandmother</i>	mammow-gwynn
broder	g	<i>brother</i>	breder
hwoer	b	<i>sister</i>	hwerydh

Notennow

1 Possession

Broder Wella *means brother of Wella (William) or Wella's brother, Cornish does not use the word 'of' here.*

lost ki = *tail of a dog (a dog's tail)*

tail of the dog (the dog's tail) would be lost an ki

dornla daras = *door handle*

the door handle = dornla an daras

Cornish does not use 'of' and only uses the word 'the/an' once

2 Months of the year

Yma dewdhek mis yn blydhen

There are twelve months in a year

mis-Genver	<i>January</i>		mis-Gortheren	<i>July</i>
mis-Hwevrer	<i>February</i>		mis-Est	<i>August</i>
mis-Meurth	<i>March</i>		mis-Gwynngala	<i>September</i>
mis-Ebrel	<i>April</i>		mis-Hedra	<i>October</i>
mis-Me	<i>May</i>		mis-Du	<i>November</i>
mis-Metheven	<i>June</i>		mis-Kevardhu	<i>December</i>

Exercise C1

Use the family tree to answer the questions.

- 1 Piw yw mamm Olivia?
- 2 Piw yw tas Carol?
- 3 Piw yw mamm-wynn Peder?
- 4 Piw yw tas-gwynn Rosemary?
- 5 Piw yw broder Isobel?
- 6 Piw yw hwoer Carol?
- 7 Piw yw mab Frank?
- 8 Piw yw myrgh Carol?
- 9 Piw yw gour Naomi?
- 10 Piw yw gwreg Frank?

Exercise C2

- 1 *Which month is after mis-Gwynngala?*
- 2 *Which month is before mis-Kevardhu?*
- 3 *Which month is the fourth in the year?*
- 4 *Which month is the seventh month of the year?*
- 5 *Which month is three months before mis Est?*
- 6 *Which month starts the year?*
- 7 *In which month does St Piran's day fall?*
- 8 *In which month is Christmas?*
- 9 *In which month is the Midsummer bonfire held?*
- 10 *In which month is Furry Day celebrated?*

Exercise C3 *Translate*

- 1 lost an gath
- 2 to (roof) an chi
- 3 pasti Naomi
- 4 pluvonn Oswald
- 5 dewlagas pysk
- 6 *a school teacher*
- 7 *Peter's uncle (ewnter)*
- 8 *Quentin's chair*
- 9 *a boy's coat*
- 10 *the girl's pen*

Praktis Keskows Conversation Practice

Part A

Praktis A1 Substitute the **cued word**, making the necessary changes

ty	yth esov vy y'n chi
ev	yth esos ta y'n chi
hi	yma ev y'n chi
ni	yma hi y'n chi
hwi	yth eson ni y'n chi
i	yth esowgh hwi y'n chi
	ymons i y'n chi

Praktis A2 Substitute the cued word, making the necessary changes

	yth esov vy y'n chi
y'n skol	yth esov y'n skol
ow redya lyver	yth esov ow redya lyver
ow prena karr	yth esov ow prena karr
gans Peder	yth esov gans Peder
war an treth	yth esov war an treth
owth oberi haneth	yth esov owth oberi haneth

Praktis A3 Answer the question 'Pyth a wre'ta?' with 'yth esov vy...'

... ow mos dhe Aberfala	yth esov vy ow mos dhe Aberfala
... ow prena karr	yth esov vy ow prena karr
... ow mos dhe brenassa	yth esov vy ow mos dhe brenassa
... ow kerdhes war an vre	yth esov vy ow kerdhes war an vre
... ow tos dhe Loundres	yth esov vy ow tos dhe Loundres
... ow redya lyver	yth esov vy ow redya lyver
... ow skrifa lyther	yth esov vy ow skrifa lyther

Praktis A4 Substitute the **cued word**, making the necessary changes

	yth esov vy ow mos dy'Lun
dy'Gwener	yth esov vy ow mos dy'Gwener
dy'Meurth	yth esov vy ow mos dy'Meurth
dy'Sadorn	yth esov vy ow mos dy'Sadorn
dy'Mergher	yth esov vy ow mos dy'Mergher
dy'Sul	yth esov vy ow mos dy'Sul
dy'Yow	yth esov vy ow mos dy'Yow

Praktis A5 Answer the question ‘Pyth usi Stefano ...?’ with ‘Yma Stefano...’

... ow skrifa?	Yma Stefano ow skrifa lyver
... ow kwari (<i>playing</i>)	Yma Stefano ow kwari ...
... ow prena (<i>buying</i>)	Yma Stefano ow prena ...
... ow kul (<i>making</i>)	Yma Stefano ow kul ...
... ow kweles (<i>seeing</i>)	Yma Stefano ow kweles ...
... ow studhya (<i>studying</i>)	Yma Stefano ow studhya ...

Praktis A6 Make a question from the sentence. For example:

Yma Stefano ow skrifa lyther	Pyth usi Stefano ow skrifa?
Yma Juliet ow kwari rugbi	Pyth usi Juliet ow kwari?
Yma Estelle ow prena korev	Pyth isi Estelle ow prena?
Yma Syvi ow kweles kath	Pyth usi Syvi ow kweles?
Yma Andi ow studhya Frynkek	Pyth usi Andi ow studhya?
Yma Ms. Marner ow tyski Kernewek	Pyth usi Ms. Marner ow tyski?

Part B

Praktis B1 Substitute the **cued word**, making the necessary changes

ev	da yw genev studhya Kernewek
hi	da yw ganso studhya Kernewek
ty	da yw gensi studhya Kernewek
ni	da yw genes studhya Kernewek
i	da yw genen studhya Kernewek
hwi	da yw genowgh studhya Kernewek

Praktis B2 Answer the question with “yes, ...”

Yw da gansa studhya?	Yw, da yw gansa studhya
Yw da genes kerdhes war an treth?	Yw, da yw genev kerdhes war an treth
Yw da gans Charles an pasti?	Yw, da yw gans Charles an pasti?
Yw da genev redya?	Yw, da yw genes redya
Yw da gensi mos dhe cinema?	Yw, da yw gensi mos dhe cinema
Yw da gansa prenassa?	Yw, da yw gansa prenassa

Praktis B3 Answer the question with “no, ...”

Yw da gansa studhya?	Nag yw, nyns yw da gansa studhya
Yw da genes kerdhes?	Nag yw, nyns yw da genev kerdhes
Yw da gans Alan pasti?	Nag yw, nyns yw da gans Alan pasti?
Yw da genev redya?	Nag yw, nyns yw da genes redya
Yw da gensi mos y’n tren?	Nag yw, nyns yw da gensi mos y’n tren
Yw da gansa prenassa?	Nag yw, nyns yw da gansa prenassa

Part C

Praktis C1 Substitute the **cued word**, making the necessary changes

pluven ow hwor	Yma pasti ow gour genev
kador ow mamm wynn	Yma pluven ow hwor genev
korev ow broder	Yma kador ow mamm wynn genev
kota an maw	Yma korev ow broder genev
ki Wella	Yma kota an maw genev
kath ow myrgh	Yma ki Wella genev
	Yma kath ow myrgh genev